

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
13-14 травня 2021 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «12» травня 2021 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р., Мукачево / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2021. – 572 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми розвитку сфери обслуговування, туризму та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ГУТІЙ А., ЛАЛАК Н. В. До проблеми формування у здобувачів початкової освіти ключових та предметних компетентностей	61
ДЕКЕТ Д. М., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. Екскурсія як одна з форм краєзнавчої роботи з учнями початкової школи	63
ДОБОШ О. М., ГОЛИК М.М. Самоосвітня компетентність як педагогічна проблема .	65
ДОБОШ О. М., ДРАБИК У.В. Понятійний і сутнісний зміст контролю й аналізу як функцій управління закладом освіти	67
ДОБОШ О. М. Організація партнерства сім'ї та закладу дошкільної освіти в сучасних умовах	69
ДОБОШ О. М., РУСИН В.І. Наставництво як один із шляхів оптимізації процесу професійної адаптації молодих вихователів ЗДО	72
ДОБОШ О. М., СЕКЕРЕШ Е.В. Професійна компетентність магістрів з дошкільної освіти: аналіз поняття	74
ДОБОШ О. М., СТЕЦЬ А.М. Моніторинг власної професійної діяльності фахівців дошкільної освіти як наукова проблема	76
ДОКТОР К. О., ГРАБ М. В., ПАВЛИК М. А. До проблеми формування математичної компетентності майбутніх учителів початкових класів	78
ДОЧИНЕЦЬ Г.Д., ЧЕКАН О.І. Особливості розвитку емоційної сфери дітей старшого дошкільного віку	80
ДУБОВИЧ М.А., ЧЕКАН О.І. Сенсорний розвиток дошкільників із порушеннями мовлення	83
ДЬОРДЬ К. М., ПИНЗЕНИК О. М. Сутність та структура управлінської культури керівника закладу дошкільної освіти	85
ЖУКОВ І. С., КУШНІР І.І. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності у вітчизняних організаціях на основі зарубіжного досвіду	87
КАЛІЙ І. Я. Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен.....	89
КАРЕЛШКОВА Я.С., ФЕНЧАК Л.М. Педагогічна освіта XXI століття: тенденції та перспективи	91
КАРТАШОВА Л.А., ГУШТАН Т.М. Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи як управлінська проблема	92
КАС'ЯНЕНКО О.М., МОНДИК Т.М. Раннє виявлення і основні напрями профілактики мовленнєвих порушень в перші роки життя дитини	94
КАС'ЯНЕНКО О.М., ПІЧКАР А.В. Сутність та особливості становлення професійної культури майбутнього вихователя	96
КВАК О.О., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Технологія розвитку критичного мислення на уроках в початковій школі	98
КИРЛИК Д. І., МАЙБОРОДА І. Е. Українська народна іграшка як засіб розвитку та національного виховання молодших школярів	100
КОБАЛЬ В.І., ВОВЧОК М.В. Шляхи вдосконалення управління закладом освіти у контексті гендерної політики	102
КОБАЛЬ В.І., КЛІМОВА В.Є. Шляхи соціального становлення особистості молодшого школяра у навчальній діяльності	105
КОБАЛЬ В.І., МИСКО М.І. Стиль взаємодії керівника та підлеглих у закладах освіти: постановка проблеми	107
КОБАЛЬ В.І., ОПРИШ Б.М. Управління розвитком психолого-педагогічної компетентності класного керівника	109
КОБАЛЬ В.І., ТОВТ В.В. Особливості індивідуальної роботи з учнями початкової школи з девіантною поведінкою	111
КОЗЬМА А.А., ТОМАШЕВСЬКА М.О. Теоретичні основи виховання гуманної поведінки у дітей дошкільного віку	113

СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Власенко І.О. констатує факт відмінності зорових уявлень дошкільників-логопатів від реальних предметів. Багато неточностей проявляється при розгляді предметів у зміненому стані (новий ракурс предмета) і відтворення декількох подібних об'єктів. Уявлення, які виникли без регулюючої участі педагога, бідні, нечіткі, фрагментарні, помилкові. Численні дослідження показують, що страждає й опис розглянутих об'єктів, він не формується без спеціального навчання [4].

Проба на орієнтацію в схемі власного тіла не викликала ніяких труднощів – з нею успішно справляються 96% дітей [6].

При виконанні завдань (обстеження Ю. Рібцун), діти не відразу розуміли його зміст: скласти цілісне зображення з чотирьох кубиків; одні маніпулювали кубиками (12%), інші просто розглядали їх (8%), треті будували вежу (24%). Правильно виконали завдання 56% дітей. Допомога у вигляді накладання кубика на зображення не дала результатів, оскільки, дошкільники розглядали бічні сторони, недостатньо чітко усвідомлюючи, який саме предмет потрібно утворити [6; 7].

Слід зазначити, що дошкільники з ЗНМ зазнають великих труднощів у засвоєнні назв кольору, форми, у встановленні зв'язку між властивістю предмета, як явищем реальної дійсності, і його словесним позначенням. Не вимагаючи від дітей спеціального запам'ятовування і вживання відповідних назв, необхідно, однак, щоразу виправляти допущену дитиною помилку. Ефективний прийом, коли те чи інше поняття пов'язують із реальним предметом для якого цей предмет є характерним [5].

Під час роботи з дошкою Сегена, зіставлення кола і квадрата з їх контурним зображенням у дітей не викликає труднощі (96% дітей правильно виконали завдання), зіставлення ж трикутника породжувало значну кількість помилок (у 80% дітей). Спроба вставити в квадратний отвір трикутник свідчила про недостатньо засвоєнні дошкільниками сенсорні еталони фігур [6, с. 7].

Використовуючи картинки як із площинним, так і з рельєфним зображенням, у процесі обстеження виявилось, що сприймання і практичні дії дошкільників взаємно доповнюють одне одного, і саме під час практичної діяльності, із застосуванням не тільки зорового, а й тактильного сприймання сенсорні еталони краще засвоюються.

Дошкільникам пропонувалося знайти кожному з чотирьох зайчиків будиночок відповідного розміру. Знаходження контрастних будиночків (найбільшого і найменшого) було виконано безпомилково, однак підбір потрібного будиночка для зайчиків середнього розміру виявився складним. Більшість дітей допустили різні помилки; з них 32 % помилок були зумовлені

переключенням із діагностичного завдання на ігрову ситуацію, 60 % – нестійкістю уваги, 8 % – нерозумінням завдання. Отже, сприймання і порівняння різкоконтрастних за величиною площинних зображень не викликають труднощів, а сприймання двох зображень зі слабо вираженою різницею в розмірах носить характер вгадування [6, с. 9].

Багато авторів, які займалися особливостями розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями підкреслюють, що у дітей з ФФН розвиток зорового сприймання дещо відстає від норми і характеризується недостатньою сформованістю цілісного образу предмета. Дослідження показують, що просте зорове порівнювання реальних об'єктів і їх зображень не відрізняється від норми. Труднощі спостерігаються при ускладненні завдань (впізнавання предметів в умовах накладення, зашумлення). При вивченні особливостей орієнтування дітей з ФФН у просторі вчені сходяться на думці, що діти в більшості випадків не можуть розрізнити «справа-зліва», що позначають місце розташування об'єкта, а також спостерігаються труднощі орієнтування у власному тілі, особливо при ускладненні завдань. Однак просторові порушення у дітей характеризуються певною динамічністю і тенденцією до компенсації [3].

Дослідження С. Коноплястої показали, що порівняно з дітьми з нормою мовленням, у дітей з ринолалією сприймання відстає у своєму розвитку, особливо мова йде про недостатню сформованість цілісності образу предмета. Якщо предмети розміщені у незвичному ракурсі; на контурних або схематичних зображеннях, особливо якщо вони перекреслені або перекривають одне одного, такі предмети діти з ринолалією, впізнають складно. У подальшому, діти часто плутають і не завжди впізнають зображення літер або їх окремі елементи [1, с. 6].

Л. Цветкова зробила висновок про те, що зорове сприймання у дітей з алалією в онтогенезі формується рано; наприклад, впізнавання конкретних предметів. При цьому вищі рівні зорового сприймання відстають у розвитку. Це проявляється у труднощах класифікації за формою, кольором, розміром. Відзначаються порушення у виділенні істотних ознак і переключення на випадкові, незначущі ознаки [1, с. 7].

Сенсорний розвиток дітей із мовленнєвими порушеннями має свої особливості. Сенсорний розвиток дошкільників із ЗНМ характеризується поверхневістю, фрагментарністю, виділенню другорядних ознак предмета, хоча використання тактильних відчуттів, на відміну від дітей з нормою, покращує сприймання, високою залежністю від зовнішніх подразників, нечіткими уявленнями про просторове розташування предметів, не сформованістю математичних понять. У дітей з ФФНМ сенсорика характеризується ускладненою диференціацією просторових понять, труднощами в орієнтуванні у схемі власного тіла, тенденцією до компенсації просторових понять, відсутністю вираженого відставання розуміння сенсорних еталонів.

Література

1. Аксьонова О. Г. Особливості сенсорного розвитку у дітей з тяжким порушенням мовлення / О. Г. Аксьонова // *Корекційна педагогіка і психологія*. – 2015. – №6. – 140 с.
2. Волкова Л. С. Логопедія / Л. С. Волкова. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 680 с.
3. Воронова А. П. Нарушение зрительного гнозиса у дошкольников с речевой патологией / А. П. Воронова // *Дефектология*. – 1993. – №1. – С. 23-25.
4. Кривоніс М. Л. Сенсорний розвиток : з досвіду роботи / М. Л. Кривоніс, О.Л. Дроботій. – Х. : Видавництво «Ранок», 2012. – 256 с.
5. Метиева Л. А. Развитие сенсорной сферы детей / Л.А. Метиева, Э.С. Удалова. – М. : Просвещение, 2009. – 42 с.
6. Рибцун Ю. В. Изучение восприятия зрительной и слуховой модальностей у детей 3-4 лет с ОНР / Ю. В. Рибцун // *Логопед.* – 2011. – №7. – С. 6-16.
7. Рибцун Ю. В. Шляхи формування сенсорно-перцептивної сфери у дітей із вадами мовленнєвого розвитку / Ю. В. Рибцун // *Логопед.* – 2015. – №11. – С. 4-9.

УДК [37.091.113:005.5:316.7]:373.2(043.2)

ДЬОРДЬ К. М., ПИНЗЕНИК О. М.,
Мукачівський державний університет

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Поняття управлінської культури тісно пов'язане з поняттям культури. Слово «культура» походить від латинського *colo*, *-ere*, що означає «культивувати». Давньоримський оратор Цицерон увів поняття *cultura animi* – «оброблення душі», застосувавши сільськогосподарську метафору до розвитку душі як філософської категорії. Він бачив у культурі спосіб подолання різних проявів варварства й інструмент для перетворення людини в повноцінного громадянина.

У контексті управлінських аспектів культура постає як сукупність цінностей, знань, умінь і норм поведінки керівників організацій, представників органів державної, регіональної та муніципальної влади. Відповідно до цієї логіки, управлінська культура являє собою сукупність цінностей, знань, умінь, відносин і норм поведінки, які використовуються в процесі управління соціальними системами і організаціями.

Одне з визначень управлінської культури інтерпретує її як елемент культури взагалі, і як елемент «культури, пов'язаної зі свідомою діяльністю громадських інститутів і окремих індивідів, спрямованої на регулювання стихійних і усвідомлених, об'єктивних і суб'єктивних начал, доцільне впорядкування суспільних відносин» [1].

Виходячи з цього, під управлінською культурою розуміють ступінь відповідності управлінських дій поточним і довгостроковим завданням розвитку суспільства. Залежно від того, наскільки діяльність керівника відповідає вимогам суспільства, нормам моралі і моральності, встановленим в

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>